

v katerem ópeva svojo dvojno, nižjo in višjo naravo. Zemljo nagovarja:

Al utrobe sam tvoje, šako praha,
o roditeljko pravjekovna, nikó
i s tvojeg svuda dvinut jakog daha
kó pravu majku ljubít sam te vikó.

Pa on čuti v sebi višjo silo, ki ga dviga nad zemljo:

Al izginut sav neču . . .
Sin zemlje, kojem nadzemnosti treba,
izgledam čas da s doma umrlíkâ
u Vječnost udjem i, gradjanin neba,
za trpezom počinem Bezsmrtníkâ . . .

Po takem uvodu seveda radi čítamo dalje. Slog je lahkoten, mil, gladek. Zlasti, kadar opeva čudesa pomladne narave, kadar zdi-huje z jesenskimi dihi, kadar se zamika v tiho čarovitost poletne noči, tekó mu kitice kakor žuboreč potóčič:

Tiho moje srce kuca,
tiho milo kó nikada —
tiho, milo, oh da mi je
uviek snivat kao sada. (Str.120.)

Sicer je zlasti v prvem delu mnogo ero-tičnih pesmi, a pesnik ne spada med novo-dobne oboževalce strasti, ampak peva mirno in ljubeznivo. Semtertja kaže nekoliko simbo-lizma, ko personificira „Život“, „Smrt“, „Vječ-nost“, „Neizmjerje“, „bezkonačno Vrieme“. Slednjič se povrne v epilogu zopet k misli, katero je bil izrazil v prologu, ter opeva v sonetu „I dan će doći . . .“ svojo smrt:

I čút ću Smrti, nevidna te kroči,
krok, s kojeg tajno drhće vaselena
i bezdane ću ugledat joj oči.

Kó sinji ponor bezkonačne tmine,
a iza mojih zaklopljenih zjena
Vječnosti sunce duši će da sine . . .

Taki so ti „Trenutki“, kratki, brzi, lahko-krili. Iz njih odseva mila in gorkočutna duša.

E. L.

Češka književnost.

Vlad. Houdek: **V pavučinách nervů.** Básně. V Praze 1901. Nákladem Grosmana a Svobody. Cena K 1.50.—Pesnik V. Houdek je dekadent. Prva njegova pesniška zbirka se ime-nuje: „Vykvetly blíny“. Kritika je po prvi zbirki od pesnika pričakovala mnogo, a v drugi zbirki ni več zadovoljna ž njim. Vsebina pesni v novi zbirki je poltenost in blasfemija. Po pesnikovih mislih je ves svet omamljen s poltenostjo; poltenost je korenina človeškega zla — to je pesnikova

metafizika in etika. Nekatere pesni so cinične in skrajno surove; umetnost se je v njih izpre-menila v naturalističen opis.

Jan Opolský: **Klekání.** Básně. V Praze 1901. Nákladem Josefa Pelcla. Cena 1 K.—Od prve svoje zbirke „Svět smutných“ je Opolský zelo napredoval. Opolský je že našel pot, po katerem bode gotovo odslej vedno hodil: Opolský je nadarjen satirik. To je zeló kočljiva panoga v poeziji, ki zahteva veliko spretnosti in nadarjenosti, ako pesnik noče biti frivolen. In naš pesnik ima za to stroko poezije vse potrebne lastnosti. Opolský ima obsežen raz-gled, v tehniko je samostalen in bogastvo nje-govih misli čitatelja kar presenetli. Nekateri kritiki stavijo Opolskega v najmlajšem češkem pesništvu na prvo mesto.

Lyrické intermezzo. Básně od Fran-tiška Sekaniny (1896—1900). Nakladatel A. Piša v Brně. Cena 1 K.—To je druga zbirka mladega nadarjenega pesnika, polna svetlobe in toplote, ki odsevata iz domačega ognjišča, katero si je pesnik ustanovil in h kateremu je pripeljal svoje „belo dete“, predmet svojih sanj in željá, hrepenenja in pesmi. „Svoji dragi soprogi posvečujem le-to knjigo za njeno iskreno ljubav.“ In v teh besedah je tudi izra-žena vsebina cele zbirke. Dasi je pesnik na moderen način zložil svoje ljubavne pesmi, vendar so malo dolgočasne. Sicer so po svoji obliki brez napake, in iskreni čuti so izraženi z vznesenimi mislimi, včasih moderno-simbo-listično. Svojega učitelja Vrchlickega pesnik ni zatajil; nekateri verzi so kopije Vrchlickega. Kadar se pesniku uteši razburjena kri prve ljubezni — ni dvomiti, da bode napisal boljše pesmi. Da ima za to duševni dar, pokazal je s svojo elegično pesmijo „Suspiria“.

Písně a meditace. Verše Ferd. Mí-steckého. V Praze. Nákladem vlastním. Cena K. 1.50.—Malo je pesniških zbirk katoliških pesnikov čeških, na katerih naslovu ne bi bile natisnjene one usodne besede: „Nákladem vlastním“, dasi je v češkem slovstvu v zadnjih letih izšlo toliko „zbirk“ izpod peresa raznih pesnikov, ki pravzaprav niti pesniki niso, in vendar so našli zalagatelja. Kaj je temu vzrok? Prvi in glavni vzrok je, da katoliško pesništvo nima dosti bravecev. Kdo čita na Češkem kato-liške pesni? Nekoliko mladih duhovnikov, ne-kateri učitelji in bogoslovci. In ker ni bravecev — ni zalagatelj. Drugi vzrok, ki je pravza-prav korenina prvega, je predsodek bravecev, da je katoliško pesništvo „inferiorno“. Ta pred-sodek se je razširil večinoma po neprevidnosti katoliških urednikov. Večkrat se zgodi, da ka-toliški češki časniki objavijo verze, ki nimajo

posebne umetniške cene. Verzi se objavijo z bok tega, ker jih je napisal ta ali oni duhovnik ali pa katoličanom prijazen laik. V tem pogledu je treba več previdnosti. Saj imajo Čehi katoliške pesnike, ki ne zaostajajo v nobenem oziru za nadarjenimi nekatoliškimi pesniki, kakor so na primer V. Šťastný, L. Lutinov, X. Dvořák, Sig. Bouška, Fr. Kyselý, Jos. Kalus in dr. — In k letem katoliškim nadarjenim pesnikom moramo prištevati tudi Ferd. Místeckega. Místecký ni pesnik velikega obzorja in svetovnih idej; on je „valašský pasáček, jenž se dotýká šalmaje“, da bi pel o tem, česar je njegovo srce polno, kar ga veseli, boli in teži. Siva mamica, šumeča jelka, žuboreči potočič in poleg njega stara vrba, nad poljem žvrgoleči škrjanček i. t. d. — vse to miče njegovo čisto dušo. Njegove pesmi se odlikujejo po resničnosti čutov; v zbirki Místeckega ni nič prisiljenega.

Povídky a feuilletony. Napsal Ignát Hořica. V Salonní bibliotéce nákladem Otty. 1901. — Ignát Hořica je leposlovec in politik in sicer zelo delaven politik, poln gorečnosti do dela, politik z lepimi parlamentarnimi uspehi. Ni torej čudno, da tudi v njegovih leposlovnih proizvodih šumí politični valovi. Češko in splošno-slovansko rodoljubje se glasi iz teh spevov. Ignát Hořica si je ustvaril v svojih spisih, in zlasti v svojih „listkih“, popolnoma samostalen „genre“. Te črtice so v svojem jedru politične, pa vendar umetniško tako mične, da vplivajo z enako močjo na dve strani: probujajo narodno mlačne duše, kličejo v boj narodne vojske — in hkrati ugajajo čitatelju kot duhoviti in zanimivi pogovori o mičnih in prijetnih stvareh. Ti dve lastnosti imajo že prej objavljene slike z Moravskega in iz Šlezije, in z istimi lastnostimi se morejo ponašati tudi „Povídky a feuilletony“. Tudi v tej knjigi se bavi pisatelj zopet z razmerami na Moravskem, a pridružil jim je tu tudi študije o drugih slovanskih in neslovanskih krajih, kakor o Parizu, Ostende, itd. Knjiga se začne z „listkom“ o Moravski Ostravi. Ko smo ga prečitali, bi bili radi povedali bratom Poljakom na vzhodu, naj to črtico hitro in nemudoma prevedejo. Ta slika čitatelja kar pretrese. Kakšen nauk iz preteklosti za prihodnost! Že tisoč let se v tem kraju ne morejo sporazumeti. Čehi in Poljaki. Poljaki so celó pomagali uničiti češko državo. In posledica tega? Prusi so v XVII. stoletju odtrgali velike kose Šlezije in tako vtaknili strašno zagozdo med Čehe in Poljake. S to zagozdo so si pridobili moč, da so potem uničili tudi samostalnost Poljakov. Pisatelj vprašuje: „In česa je naučila zgodovina brate Poljake? Kratek odgovor se glasi: Ničesar! O tem

priča sedanjost. Čehi v Moravski Ostravi se narodno in gospodarsko organizirajo in vojskujejo; in proti komu se vojskujejo? Seveda proti Nemcem, ali Nemcem zoper Čehe pomagajo Poljaki!“ Takih žalostnih slik je v knjigi več. — Dva „listka“ sta posvečena dvema duhovnima dostojanstvenikoma: grofu Pötting-Persingu, ki je ustanovil učni zavod za dekleta v Olomucu, in I. Valerianu Jirsiku, škofu budjejeviškemu. — Žalostna je črtica „Z ovzduší vídeňského“. Pisatelj pravi tu, da je Nižja Avstrija in zlasti Dunaj „klavnica češkega ljudstva“. „Listki“, „Na slovanský vzduch!“, „Na Bledském jezeře“ in „Na hřbitově Bledském“ so vzorci potopisnih črtic. Med povestmi bosta zelo ugajali čitatelju: „Na letním bytě“ in „Cizinec“. Tudi ostale povesti so polne trde resnice, a v njih je preveč one Hořici lastne narodno-politične tendence.

Petr Kopal: **Apostati.** „Obrazy ze života kněžského a světského. Díl II. Pryč od Říma. V Praze 1901. — O prvem zvezku tega dela sem že poročal „Dom in Svetu“ na str. 447. lanskega letnika. Kakor v prvem zvezku, tako si je tudi v drugem izbral P. Kopal kot predmet povesti zelo moderno snov: „Proč od Říma!“ Veliko gibanje proti katoliški cerkvi, ki se je zaneslo z Nemškega v avstrijsko državo, posebno na Češko, s čisto političnim namenom, zbuja pozornost celega sveta. Kar se je prej čitalo le med vrsticami nemških listov, in kar so si „Vsenemci“ le med seboj šepetali, to se danes javno propoveduje. „Vsenemci“ ne tajijo več svojih zadnjih namenov. To je isti boj, ki se je začel pred 300 leti in kateri se danes z vsemi močmi nadaljuje — namreč boj proti katoliški cerkvi. Bojujejo se s sredstvi vseskozi nemoralnimi, o katerih lahko verno občinstvo niti ne izvé. Pisatelj je poizkusil, da naslika ta sredstva in obenem dokaže, kam vodi protirimsko gibanje. Glavna oseba v povesti je župnik Jesenský, ki je organiziral svoje župljane in se uspešno bojuje proti sovražniku katoličanstva, milijonarju iz Prusije, ki je lastnik bogatih premogokopov. Pisatelj dokazuje, da tam, kjer stojé duhovni pastirji na svojem mestu, protirimsko gibanje nima uspeha. Tujec spozna slednjič v svoje veliko začudenje, za koga je pravzaprav deloval — za anarhiste. Ljudje, ki jih je odvrnil od prave vere, gredó po nevarnem potu dalje. „Proč od Říma“ ne pomeni nič drugega, kakor „proč od Boga“, in iz tega klika se razvija klic: „Proč od gospode!“ — Anarhisti zmagujejo in napadajo tujega izkoriščevavca. V povesti je mnogo apologetičnih momentov za posvnetega čitatelja. Oseba duhovnikova, ki je od katoliške cerkve